

ГУЦУЛЬСЬКА ТЕМАТИКА У ТВОРЧОСТІ КАЗИМИРА СІХУЛЬСЬКОГО

Ірина Челяк,

У курс, художній факультет.

*Науковий керівник – Лукань В.Г.,
старший викладач.*

Чуттєве відношення глядача до мистецтва є справа цілком індивідуальна. Проте кожен, хто хоч трохи знайомий з творчою спадщиною Казимира Сіхульського хоча б у найзагальніших її проявах, може відмітити незвичайне багатство і всесторонність творчих пошуків маляра.

У 20 – 40-их роках ХХ ст. у періодичних польських журналах, що видавались у Кракові, Варшаві, Львові писали, що нечувано буйний і пружний талант Сіхульського не мав собі рівних на цілому просторі тогочасного мистецтва. Жодна галузь малярства не залишалась байдужою для цього митця, в кожній сфері Сіхульський намагався найглибше розв'язувати основні мистецькі проблеми. Етюди і тематичні народні композиції, портрети і карикатури, пейзажі та історичні образи, декоративне малярство у вузькому значенні цього слова, а отже вітражі, фрески, мозаїки, гобелени, килими, архітектонічні і тектонічно побутові проекти, – все є репрезентоване в доробку Казимира Сіхульського. Ось що цікавило і побуджувало до праці, ось що він називав своєю пристрасстю. Бажання малювати не покидало митця ніколи, воно не давало йому спочити і сказати собі: досить! Гаслом його творчості були слова: далі і більше! Цей творчий неспокій відчувається в кожній його роботі, постійно тримає в напруженні цікавість, примушує до повторного аналізу стилів різних часів та епох. Проте індивідуальність Сіхульського є настільки сильною, що завжди переможно виходить назовні: чи то наближається до монументальності давньохристиянської мозаїки, чи до примітивізму романської мініатюри, чи має в собі бароковий розмах, чи то є рококова витонченість, чи експресіоністичний неспокій, чи врешті класична чіткість, – завжди то є єдине, виключне, наскрізь своєрідне, неповторне малярство Сіхульського, яке неможливо сплутати ні з чим іншим.

Народився Казимир Сіхульський у 1879 році. З усіляких творчих впливів, які з Краківської Академії Красних Мистецтв виніс учень Вичулковського, Меґоффера і Висп'яньського, найсильнішим було намагання виплеснути назовні внутрішню енергію і силу. Вона кликала до життя тих стихійних, поетичних у своїй самотності гуцулів, які надовго стали синонімом творчості Сіхульського. Таких могутніх, правдивих від самого життя людських постатей, зображених на полотні за допомогою фарб олійних чи темпері чи пастелі, окремо чи в поєднанні в ансамбль сцен гуцульських весіль, родинних святкувань, походів на полонини і т. д. не давав в Польщі перед Сіхульським ніхто. Одночасно з Сіхульським у

відмінному у кожного мистецькому стилі працювали Пауш і Яроцький. Займався народознавством та малював гуцульські типи також відомий у мистецьких колах польський маляр Северин Обст. Але то була справжня революція в мистецтві, бо ні в кого перед тим не бачено такої жвавої палітри, такого розмаху, такої бурхливої динаміки; відторгнення і несприйняття всілякого гладкого, солодкого, вилизаного та академічного.

Впродовж усього життя основною темою творчості Казимира Сіхульського залишається світ гуцулів, хоч змінюється світогляд маляра, живописна палітра, приходять багатий життєвий досвід. Яскраво проявляється це в автолітографіях з циклу «Тека графічна», виданого разом з Владиславом Яроцьким у 1912 році, у творах «Гуцульська дівчина», «Гуцули» (1907), «Чорне ягня» (1904).

У пізніших роботах відчувається старанно виважена і завершена композиція та колористичне вирішення: («Весілля гуцульське» (1925), «Похід в полонини» (1925), «Баба з когутом» (1926).

В розвитку мистецтва Сіхульського відзначається сталий поступ від початкової випадковості натуралізму до щоразу більше розваженої конструкції, до свідомої і щоразу сильнішої претензійності побудови образів на засадах обраної правдивості, рівноваги мас і опираючись на гармонію барвних акордів.

На пізньому етапі своєї творчості маляр вдається не тільки до реалістичної передачі своїх образів, а й зосереджує свою увагу на психологічному стані зображених персонажів, показує гуцулів з їх турботами, заглиблених у власних переживаннях та клопотах, вивчає їх більш ґрунтовно, їх звичаї, обряди, ремесла, глибоко відчуває гірську природу. Така, наприклад вже згадувана робота «Баба з когутом».

Відрізняються також твори останнього періоду творчості Сіхульського, якщо йдеться про пластичні якості, а також про поєднання кольорових відношень. Теми загалом ті ж, несуть етнографічний характер: «Дівчина з ягням», «Юнак, що грає на трембіті», «Весілля гуцульське повертається з церкви».

Проте, як було згадано, Сіхульський залишався митцем, якому близьке було декоративне мистецтво. До найкращих праць релігійного характеру належить триптих «Поклоніння трьох королів» (1912 – 1913), витриманий в м'якій тонації зимової ночі сцени поклоніння королів і зворушливим мотивом материнської ніжності Богородиці, зображених у гуцульському вбранні. Мистецьки довершеним є проект вітража з гуцульськими дітьми та мальвами.

Казимир Сіхульський любив експериментувати, працював у багатьох жанрах, використовував найрізноманітніші техніки. Здається, для нього не було нічого неможливого. Всюди митець розкриває свій багатогранний таланти. Його вітражі, картони на релігійну тематику знаходяться у багатьох церквах та каплицях Львова та області. Графіка та живопис

знаходяться у Львівських музеях.

Продовжувачами справи, розпочатої славетними польськими малярами стали українські художники Я. Пстрак, І. Труш, О. Кульчицька та інші.

Багато сучасних українських митців звертають свою увагу до тем, пов'язаних з гуцульським краєм, а багата колекція творів всесвітньо відомих майстрів допомагає вивчати історію, побут, звичаї, традиції цього дивовижного народу.

1. Федорук О. Джерела культурних взаємин, К. 1976.
2. Marjan Olszewski: Nieokiełzany, Słowo Polskie, Nr. 280 z 17 czerwca 1905.
3. Monografie artystyczne. Kazimierz Sichulski, Krakow, 1928.